

“Oplossingen zoeken door samen te werken”

In de veertig jaar dat Piet Vellema bij GD werkte, was hij 25 jaar hoofd van de afdeling Kleine herkauwers van de landelijke GD. In die periode werkte hij vijftien jaar samen met Daan Dercksen. Samen kijken ze terug op de aanpak van de ‘echt grote ziektes’ bij schapen en geiten. Die aanpak kende, in samenwerking met onder andere RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) en WBVR (Wageningen Bioveterinary Research), de nodige successen.

In hun beginjaren bij GD bestond het werk uit de ‘gewone diergezondheidskunde’: de bedrijfsgebonden ziektes, de vrijwillige diergezondheidsprogramma voor zwoegerziekte, CL en CAE en de aanpak van bijvoorbeeld leverbot. Over hun samenwerking zegt Daan: “De onderlinge verhoudingen waren altijd helder, en werkten voor beiden. In mijn rol, met Piet als hoofd, voelde ik me als een vis in het water.” Piet vult aan: “Je moet iedereen in zijn kracht proberen te zetten. Dat is meestal goed gegaan.” Altijd stonden de drie pijlers diergezondheid, schapen- en geitenhouder en volksgezondheid hoog in het vaandel. Bij uitbraken van zöonoses schoof de rol van GD, en specifiek die van Piet, meer richting tweede- en derdelijns gezondheidszorg; GD was en is een erkend betrouwbare diergezondheidsorganisatie en Piet werd vaak gevraagd om advies. In veel gevallen was het advies gericht aan de ministeries van LNV en VWS. Daan: “Piet heeft verstand van financiën en heeft een enorme inhoudskennis. Hij wordt echt

serius genomen, zowel bij veehouders als dierenartsen, maar ook bij ambtenaren en ministeries.” Piet vult nuchter aan: “Het helpt als je veel mensen kent en de lijntjes kort zijn.” Piets internationale netwerk helpt daarbij enorm. Hij kent vakbroeders in veel landen, is actief in het European College of Small Ruminant Health Management en zit in de board van de International Sheep Veterinary Association. Opnieuw bescheiden zegt hij daarover: “Ik probeer te zorgen dat mensen mensen kennen. Je kunt internationaal alleen wat halen als je ook wat brengt.”

“De drie pijlers diergezondheid, dierhouder en volksgezondheid stonden hoog in het vaandel”

Grote ziektes

Het eerste grote project waarin de tweede- en derdelijns rol tot uiting kwam, was het scrapiebestrijdingsprogramma dat in 1998 startte, na de zorgen over BSE. Op basis van bloedonderzoek heeft in enkele jaren tijd een zodanige selectie van fokschapen plaatsgevonden dat de gevoeligheid voor scrapie voor een groot deel uit de Nederlandse schapenpopulatie is verdwenen. Piet: “GD was uitvoerder van dit project dat in overleg tussen overheid en bedrijfsleven is opgezet en samen met schapenhouders en hun organisaties is uitgevoerd. Binnen dit project is heel nauw samengewerkt met de voorganger van WBVR, het CVI uit Lelystad. Dit programma is heel effectief gebleken, want de laatste 10 jaar hebben we geen scrapie meer gehad.”

Daan is heel nauw betrokken geweest bij zowel het eerste geval van MKZ in 2001 als dat van bluetongue in 2006. In beide gevallen nam hij deel aan het specialistenteam dat bij verdenkingen een bedrijf bezoekt. “Bij de MKZ-verdenking werden binnen een paar uur geiten erg ziek. Ik had in al mijn jaren bij het bezoeken van geitenbedrijven en met mijn ervaring met infectieziekten nog nooit een ziektebeeld zo snel door een koppel zien

Voor dit artikel was Wilma Wolters bereid om als gastredacteur op te treden. Wilma is redacteur van vakblad Geitenhouderij.

“Om een succes te behalen moet je de juiste mensen kennen en samenwerken”

gaan. Maar omdat we als specialistenteam MKZ vermoedden, werd aangenomen dat het helaas wel eens waar kon zijn en vervolgens werd door alle betrokken organisaties adequaat gehandeld.” Piet werd door de overheid gevraagd om te participeren in het crisisteam en twaalf weken lang, de eerste twee maanden 7 dagen in de week, zat hij op het crisiscentrum MKZ in Den Haag. Piet benadrukt dat het zowel bij de aanpak van scrapie, MKZ en bluetongue en later bij Q-koorts echt heeft geholpen dat de contacten met de collega’s van WBVR in Lelystad zo goed waren.

Het advies van de specialisten werd niet altijd opgevolgd. Vanaf 2005 vonden abortusuitbraken bij melkgeiten plaats door *Coxiella burnetii*, de verwekker van Q-koorts bij de mens. Er was een vaccin dat hier niet geregistreerd was, maar dat GD samen met WBVR en faculteit Diergeneeskunde uiteindelijk wel mocht testen. Daan: “Avonden hebben we van geruimde drachtige geiten die deels wel en deels niet waren gevaccineerd baarmoeders staan aanprikken. Het vaccin bleek te werken. Wij achtten daarom toen ruimen van drachtige geiten op geënte bedrijven niet nodig. Dat was onze veterinaire afweging. Achteraf bezien en bekeken vanuit de onrust in de maatschappij, is ruimen toch een goede beslissing geweest.” Piet vult aan: “Als er meer vaccin was geweest hadden we alle melkgeiten en melkschapen in heel Nederland meteen gevaccineerd.”

Alles opgelost door samen te werken

Toen er vanaf eind 2011 verspreid over heel Nederland misvormde lammetjes werden geboren wilde de overheid weten of

het oorzakelijk virus een risico voor de mens vormde. Met spoed hebben we er toen voor gezorgd dat van ruim 300 veehouders en dierenartsen van bedrijven met misvormd geboren lammeren en kalveren bloedmonsters werden onderzocht, en daarin werd geen enkele aanwijzing gevonden dat schmallenberg een zöonose zou zijn. Piet: “Met verschillende partijen, waaronder een onderzoeker uit Australië die ervaring had met een vergelijkbaar virus, hebben we gedeeld wat we zagen, en hen gevraagd mee te denken. Zo kwamen we verder.”

Terugkijkend concluderen Daan en Piet dat ze tevreden mogen zijn over de vorderingen die zijn gerealiseerd bij deze aandoeningen. Piet: “Daarvoor moet je de juiste mensen en organisaties en bedrijven kennen en uitgebreide onderzoeksmogelijkheden hebben. Maar vooral moet je overleggen. Oplossingen zijn alleen mogelijk door samen te werken en te overleggen. Alleen de snelheid die je wilt is niet altijd mogelijk.” Een van Piets grote gaves is dat hij op een nette manier en onderbouwd advies kan geven, vindt Daan. “Hij heeft bij elke crisis op basis van inhoud een goede rol gespeeld tussen veehouder, sector, het ministerie en GD zelf.”

Voor de gezondheid van schapen verwachten beide heren in de nabije toekomst niet veel gek, maar voor geiten vinden ze dat lastiger te zeggen. “Bij geiten speelt van alles: het onderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden, stikstof. Er staat een mooie sector met prachtige bedrijven. Laten we hopen dat die zich kunnen blijven ontwikkelen.”